

Informe sobre la situació de la infància al districte de La Salut - Llefià

**Grup de Treball de Necessitats Bàsiques
Pla Educatiu d'Entorn - Badalona
2015**

[1]

ÍNDEX:

1. Justificació
2. Contextualització del districte Llefia - La Salut
3. Indicadors
 - 3.1. Alumnes amb necessitats específiques vinculades a situacions econòmiques desfavorides.
 - 3.2. Peticions d'ajuts de menjador.
 - 3.3. Habitatge
 - 3.4. Alumnes en seguiment de serveis socials
4. Recursos i serveis al territori
 - 4.1. Els grups de treball multidisciplinars
 - 4.2. Recursos socioeducatius
 - 4.3. Alumnes amb seguiment de suport psicològic
 - 4.4. Alumnes en seguiment dels EAIA (Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència)
5. Altres variables que intervenen
 - 5.1. Llengua d'origen
 - 5.2. Pagaments de llibres, materials, sortides, colònies....
 - 5.3. Situacions d'absentisme
6. Conclusions
7. Propostes

1. JUSTIFICACIÓ

Aquest document pretén donar a conèixer una realitat que, malauradament, viuen moltes persones en el nostre entorn més proper. Una realitat que ens hem acostumat massa a escoltar als mitjans de comunicació i amb la qual sentim la impotència dels que ben poc podem fer. Es tracta d'un document que intenta reflectir la situació de pobresa i de vulnerabilitat en què viuen molts dels infants i adolescents del nostre districte, als barris de Llefia i la Salut.

Dins la Comissió d'Infància i Joventut, òrgan de participació del Pla de Desenvolupament Comunitari cogestionat pel Pla Educatiu d'Entorn, hi participen diferents agents educatius, socials i de salut que intervenen al territori. Feia temps que es manifestava un cert neguit generalitzat davant de situacions de precarietat econòmica i social en què viuen alguns nens i nenes del barri. Sumat a això, i en aquest context de crisi econòmica, alguns dels projectes o ajuts socials o educatius dels quals es beneficiaven aquells que més ho necessitaven es van veure afectats per una reducció important de pressupost.

El tema era complex, perquè des de les nostres posicions no podíem donar resposta a totes aquelles problemàtiques que es plantejaven, però tot i així, vam decidir posar-nos a treballar comunitàriament i fer allò que estava al nostre abast.

Primer es va decidir crear un grup de treball de caràcter més específic amb l'objectiu d'identificar aquestes necessitats bàsiques i així poder ordenar d'una manera més adequada i equitativa els recursos del territori. Aquest va ser l'origen del Grup de Treball de Necessitats Bàsiques, un espai format per direccions de les escoles i instituts, tècnics municipals de l'àmbit comunitari d'Educació, de Salut i de Serveis Socials, tècnics del Servei Educatiu del Departament d'Ensenyament de la Generalitat (Equips d'Assessorament Psicopedagògic, Equips d'Assessorament i Orientació en Llengua, Interculturalitat i Cohesió, i Centre de Recursos Pedagògics) i les diverses entitats que treballen en el territori amb una part de la població en risc social els drets dels quals estan essent vulnerats.

Com a grup de treball es va valorar des de l'inici la importància de fer una diagnosi del barri tenint en compte alguns ítems que indiquessin les condicions en què viuen algunes famílies del territori. Identificar les necessitats bàsiques era l'objectiu principal que plantejàvem per posteriorment poder definir amb més claredat quines línies d'ajut es prioritzarien i amb quin format. Fruit d'aquesta primera idea ha

sorgit aquest document.

Les dades recollides han estat aportades el més objectivament possible amb la perspectiva d'aquells que convivim diàriament en aquests contextos, i que hem fet la feina d'observar, analitzar, interpretar i posar en comú aquestes dades.

Un cop assolida aquesta primera fase, vam considerar que com a agents propers a aquest drama social, teníem la responsabilitat, no només de no callar sinó de fer d'altaveus de la situació, per tal que totes les institucions es posin en marxa per buscar solucions per a la situació de precarietat que viuen els infants del districte i que té unes conseqüències nefastes en el seu desenvolupament físic, cognitiu, emocional, psicològic, familiar i social. (Vegeu Annex 1)¹

2. CONTEXTUALITZACIÓ DEL DISTRICTE LLEFIÀ-LA SALUT

Les dades que s'han recollit en aquest document fan referència a l'any 2014. Aquest document no pretén ser un estudi estadístic sinó una aproximació a la realitat que ens trobem en el nostre territori d'intervenció. (Vegeu Annex 2)²

Per tal de contextualitzar el marc on ens movem a nivell de població, assenyalar que a Badalona hi ha una població total de 217.000 habitants. Concretament el Districte IV compta amb una població de 62.073 habitants, que representa el 28.6 % del total. Segons recull la memòria de Serveis Socials de Badalona, el 2014 s'han atès 20.859 persones (com a mínim un cop l'any), de les quals el 36% han estat del territori de Llefia i la Salut.

29% de la població de Badalona, 36% del total de persones ateses de la ciutat a Serveis Socials

A nivell escolar, hi ha uns 5.500 alumnes escolaritzats a les 10 escoles i 4 instituts públics del territori, que representa el 8'8% de la població total del districte.

- Escoles públiques de primària: Alexandre Galí, Antoni Botey, Baldiri Reixac, Feliu i Vegués, Itaca, Josep Carner, Margarida Xirgu, Pere de Tera, Rafael Alberti, Rafael Casanova. Tenen matriculats aproximadament 4.000 alumnes.
- Instituts públics de secundària: Barres i Ones, Enric Borràs, Júlia Minguell i SI Badalona. Tenen matriculats aproximadament 1.468 alumnes.

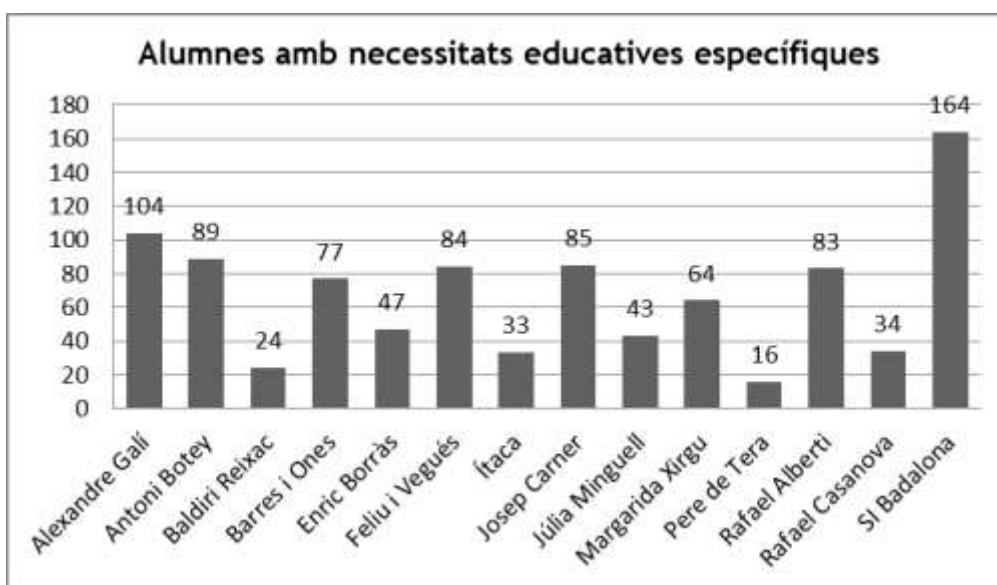
¹ Annex 1: [Resumen del Estudio: “An overview of child well-being in rich countries” \(Bienestar Infantil en los países ricos\). UNICEF Innocenti Research Centre. Report Card 7](#)

² Annex 2: [Diagnosi Llefia – La Salut](#)

3. INDICADORS

3.1. ALUMNES AMB NECESSITATS ESPECÍFIQUES VINCULADES A SITUACIONS ECONÒMIQUES DESFAVORIDES

El total d'alumnes amb necessitats específiques a les escoles i instituts públics del districte és de 947. Aquesta informació s'extreu dels informes tècnics socials que emeten els EAP, els quals valoren els alumnes amb dificultats d'aprenentatge i/o que tenen una situació social, cultural i econòmica desfavorida.

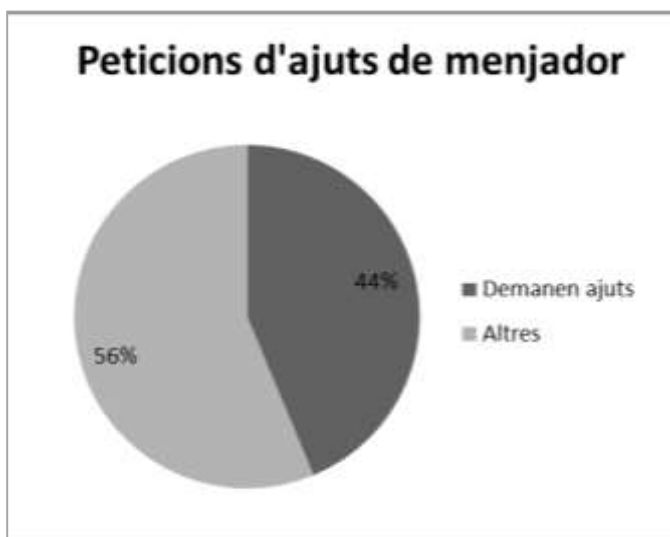

Cal destacar la dificultat en què es troben sovint els professionals, tant mestres com EAP, degut a sobreesaturació de casos individuals. Aquest fet sovint impossibilita una gestió àgil dels procediments, com per exemple omplir les sol·licituds de derivació i elaborar els informes tècnics socials de nous infants i/o joves que presenten aquesta problemàtica.

Aquesta sobrecàrrega a nivell administratiu col·lapsa els professionals, fet que sovint provoca no poder fer l'acompanyament als usuaris que requereixen aquest servei.

3.2. PETICIONS D'AJUTS DE MENJADOR

Per tal d'identificar d'una manera objectiva el nombre d'alumnes que pateixen alguna dificultat en la manutenció, es van recollir les dades de les peticions d'ajuts de menjador que es concedeixen des del Consell Comarcal.

Les dades mostren que el percentatge de nens/es que són beneficiaris de beques de menjador (43,72%) és molt alt, i per tant, la família disposa d'una renda molt baixa i per sota del llindar de la pobresa (menys de 10.967 euros bruts/ anuals). Això suposa que el menjador escolar juga un paper important en l'alimentació dels

menors que gaudeixen de beca, i que en algun cas, **és l'únic àpat garantit al dia**, ja que no sabem en quines condicions es realitzen la resta.

Per tant, el 44% dels alumnes tenen uns ingressos a la seva llar per sota d'aquest índex, cosa que mostra una part important de la població vivint amb molt pocs recursos econòmics.

També destacar que no tots els menors que tenen necessitat de menjador escolar sol·liciten la beca (creences culturals, desconeixement, deixadesa...). A d'altres, finalment no els hi concedeixen perquè quan el Consell Comarcal valora l'aprovació de la beca, ho fa en base als ingressos de l'any anterior, i moltes vegades no correspon a la situació actual de la família. El barem econòmic és molt baix i moltes famílies el superen tot i tenir dificultats econòmiques.

A més, no es miren les despeses, i per tant, hi ha famílies que tot i tenir uns ingressos més alts que la mitjana, disposen de molts pocs diners per passar el mes.

Quant a secundària, només 5 alumnes del SI BADALONA tenen ajut de menjador ja que poden aprofitar la cuina i el menjador de l'escola ALEXANDRE GALÍ, amb qui comparteixen espai. Valorem que aquesta disminució tan dràstica suposa que un cop finalitzada la primària ja no es cobreixen les necessitats bàsiques d'alimentació. Passem d'un 43,72% a un 0,34% de perceptors de beca.

També volem reflectir que en el període de vacances, amb una durabilitat aproximada de 3 mesos a l'any, els menors no tenen garantit aquest àpat degut a que no hi ha escola i per tant, tampoc beca de menjador. Així doncs, la beca cobreix

Un 44%
d'alumnes de
primària tenen
ajut de menjador,
enfrent del
0.34% de
secundària

només 1 àpat al dia durant 9 mesos de l'any.

Les escoles pateixen un endarreriment en el cobrament de les beques de menjador per part de l'Administració, que genera un empitjorament del servei. Les empreses que ofereixen la gestió del menjador escolar no poden sostenir el servei sense cobrar, i l'impagament acaba suposant un esforç tant per part de l'empresa com pel centre escolar.

Com a última opció, les famílies amb seguiment de Serveis Socials i dificultats de mantenció poden ser derivades al Banc d'Aliments, tot i que aquest no pot donar resposta a les necessitats reals. El lot d'aliments és insuficient, i segons afirmen les persones usuàries, pot presentar productes caducats, situació que encara mai no s'ha denunciat. A més, el número de derivacions setmanals que es poden realitzar no correspon al número de sol·licituds que es reben, i per tant es genera llista d'espera. Un cop la família arriba al servei, ha de fer front a situacions que perpetuen la situació precària que viuen, havent de fer llargues cues des de primera hora del matí per tal de rebre el lot, i sovint desplaçar-se fora del barri (i haver d'agafar el transport públic).

3.3. HABITATGE

En els últims dos anys ha crescut la xifra de famílies que no tenen llar o que viuen en pisos insalubres, en una habitació rellogats o bé en pisos ocupats.

Cal destacar que el barri no ofereix la possibilitat d'accedir a pisos de lloguer social per la inexistència d'aquests. El parc d'habitatge del barri és de lloguer lliure.

El 33% de la població atesa pels Serveis Socials de la zona tenen problemes d'habitatge. Aquests poden estar vinculats a una o diverses situacions:

- *La forma d'ocupació:* famílies que són propietàries però actualment estan ofegades per la hipoteca (o bé per la hipoteca d'un amic o conegut a qui van avalar); famílies que han deixat de pagar el lloguer o el paguen quan poden, amb la inseguretat que provoca no saber quan et faran fora; famílies que han estat desnonades i han ocupat un altre pis o han hagut de llogar una habitació per a tota la família.
- *Les condicions de vida:* moltes de les famílies del districte viuen en pisos molt petits i amb deficiències d'habitabilitat (fred, humitat, amuntegament, poca

ventilació, poca o gens accessibilitat, insalubritat, etc.) que s'agreugen amb el fet que, des de fa uns anys i per motius econòmics, moltes d'elles estan compartint un mateix habitatge de vegades sense conèixer-se, amb la inseguretat, tensions i violència que això comporta.

- *El retorn amb la família extensa:* cada vegada es donen més casos de famílies que es veuen obligades a retornar a casa dels avis o familiars, qui sovint amb unes pensions molt minses s'han d'encarregar de les despeses de tota la família i amb qui no sempre hi ha bona relació.
- *Dificultat de poder empadronar-se al municipi:* Aquestes situacions provoquen que els menors no disposin d'unes condicions que afavoreixin la seva disposició a l'estudi i el seu creixement saludable: ambient serè a casa, espai adequat, condicions mínimes de llum i temperatura, espai lliure de tensions, no violència dins de la llar, etc. (Vegeu Annex 3)³

El fet de viure amuntegats, fins i tot amb persones alienes a la família (especialment en el cas d'haver-hi adolescents o joves amb conductes agressives o antisocials), pot induir als infants a adquirir valors contraris a aquells que es fomenten des de l'escola o des de la mateixa família. Igualment, normalitzen actes que en altres condicions serien impensables (agafar llum del carrer o de la comunitat de veïns, ocupar, etc).

El barri no ofereix la possibilitat d'accedir a pisos de lloguer social.

Les males condicions dels habitatges, fruit en part de l'origen autoconstruït dels edificis (en el cas de La Salut) provoquen perillositat als carrers i carrerons, manca d'espais d'esbarjo i espais verds, insalubritat dels carrers i en alguns casos amenacen la salut pública.

L'alta mobilitat pot comportar canvis d'escola, pèrdua d'objectes i material, sensació d'haver de començar de nou i poc arrelament. També fa que els processos educatius escolars quedin trencats abans de finalitzar. El fet de no tenir padró a la població pot arribar a provocar que dificultats a l'accés dels serveis públics de la ciutat. A nivell de relacions entre la comunitat de veïns també afecta.

En tots els casos, la por i la inseguretat porten estrès i tensions a la llar, cosa que

³ Annex 3: [Ofensiva contra la pobresa energètica a les llars de l'àrea metropolitana. La VANGUARDIA. Divendres, 19 desembre 2014.](#)

massa sovint provoca distorsions a nivell emocional en els menors i les seves famílies. (Vegeu Annex 4)⁴

3.4. ALUMNES EN SEGUIMENT DE SERVEIS SOCIALS

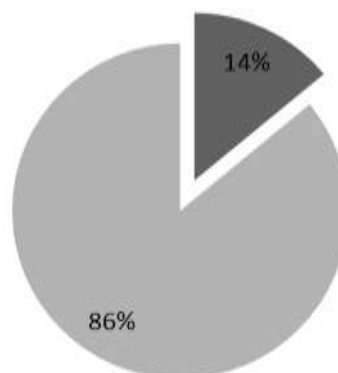
El 18.80% dels alumnes de les escoles del barri estan en seguiment dels Serveis Socials. Cal destacar que totes les famílies que ho necessiten estan en seguiment degut a la manca de recursos, però s'han hagut de prioritzar els casos més urgents o que mostren indicadors més preocupants degut a la sobresaturació en els equips de Serveis Socials.

En aquests moments, un professional dels Serveis Socials té una mitjana de 105 casos per atendre.

ALUMNES PER CENTRE EDUCATIU DE PRIMÀRIA AMB SEGUIMENT DE SERVEIS SOCIALS

ANTONI BOTEY	82
ALEXANDRE GALÍ	93
BALDIRI REIXAC	97
FELIU I VEGUÉS	97
ITACA	31
JOSEP CARNER	83
MARGADIRA XIRGU	63
PERE DE TERA	21
RAFAEL ALBERTI	47
RAFAEL CASANOVAS	39
TOTAL	653

Alumnes amb seguiment respecte el total d'alumnes de primària

Aquest nombre d'alumnes són els atesos en els Serveis Socials de Llefià- La Salut; no queden comptabilitzats els que vivint en altres barris o ciutats (especialment Santa Coloma i Sant Adrià) puguin estar atesos per altres equips que no siguin d'aquesta zona. Tampoc els que no s'apropen a Serveis Socials per diferents causes (vergonya, desconeixement de la llengua....)

De les persones en seguiment pels Serveis Socials de Llefià i la Salut, 574 són

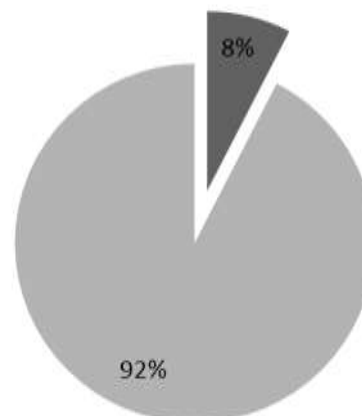
⁴ Annex 4: [Deberes. Asignatura Pendiente: EL PERIÓDICO. Dijous, 19 de febrer del 2015.](#)

beneficiaris de la RMI (renda mínima d'inserció) amb uns ingressos que van d'un mínim de 423,70 a 645,30 Euros.

ALUMNES PER INSTITUT AMB SEGUIMENT DE SERVEIS SOCIALS

BARRES I ONES	29
ENRIC BORRAS	36
JÚLIA MINGUELL	23
SI BADALONA	32
TOTAL	120

Alumnes amb seguiment respecte el total d'alumnes de secundària

4. RECURSOS I SERVEIS AL TERRITORI

4.1. ELS GRUPS DE TREBALL MULTIDISCIPLINAR (GTM)

Els Grups de Treball Multidisciplinar o GTM, tenen com objectiu poder atendre casos des dels diferents professionals dels Serveis del Territori: Serveis Socials, Sanitat, Educació, etc.

Els casos que es porten en aquest espai acostumen a ser molt complexes i de difícil solució. En aquest moment el 10% dels alumnes són objecte d'estudi en aquests grups. Són nens amb una situació de risc i /o vulnerabilitat per la seva situació social, familiar, acadèmica, afectiva, psíquica, econòmica...

En el cas de secundària, 6,81% dels casos es treballen en aquest espai.

4.2. RECURSOS SOCIOEDUCATIUS

Els alumnes que poden accedir a fer activitats extraescolars han disminuït molt respecte els anys anteriors. Diferents motius han marcat la tendència en aquesta línia, com ara la reducció pressupostària de beques i ajuts. La crisi econòmica i social de fons, ha provocat que els infants amb menys recursos no tinguin l'oportunitat de gaudir d'espais de lleure que incidirien molt positivament tant en la millora de l'èxit

acadèmic com en el seu equilibri psicològic i emocional.

En aquest moment el 25% d'alumnes poden fer activitats extraescolars, però s'agrupen especialment en 4 escoles on les AMPA tenen la capacitat econòmica per oferir-les. Tot i així, hi ha 6 escoles on els nens i nenes que poden accedir a les extraescolars representen només el 7.8 %, tot i que en general el preu d'aquestes poden ser de 10 /15 euros per mes. La majoria d'extraescolars són futbol, danses, etc.

El fenomen que s'està produint en l'àmbit de les activitats extraescolars és que l'oferta de lleure i de reforç escolar recau en Fundacions i entitats privades i no pas en l'Administració Pública. Observem que arreu del territori han arribat noves institucions vinculades a entitats bancàries, o a grans empreses que ofereixen recursos fora de l'horari lectiu. Aquests recursos es valoren positivament, però són encara insuficients tenint en compte la densitat de població amb necessitats que presenta el territori.

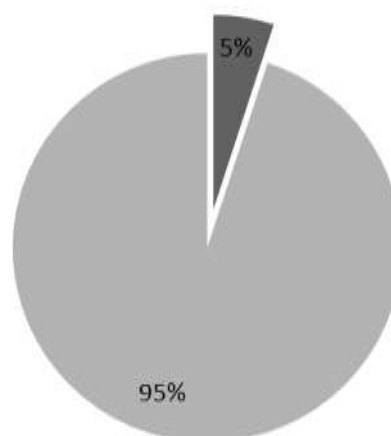
Hi ha 6 escoles on els nens i nenes que poden accedir a les extraescolars representen només el 7.8%

Les franges d'edat més oblidades a l'hora de rebre recursos són les de 3 a 6 anys, els adolescents i els joves.

Els casals d'estiu han passat a no reforçar-se econòmicament per manca de recursos. Aquest fet implica que hi ha famílies, sovint les més necessitades, que no tenen accés a aquest recurs per l'estiu. Les extraescolars de tipus compensadores són molt reduïdes i només atenen el 5,29% dels alumnes.

Els Centres Oberts existents al barri, iniciatives d'entitats socials, són un recurs en el territori que permet un treball integral amb els infants i les seves famílies. No obstant, les necessitats del barri són tan elevades que només poden atendre a un nombre reduït d'infants. Actualment hi ha 14 entitats privades (Fundacions i entitats sense ànim de lucre) que intervenen en el territori.

Extraescolars compensadores

A continuació presentem el nombre d'alumnes que participen als diferents serveis/ entitats del territori, diferenciats per escoles i segons el nivell de participació a les activitats. Les activitats les hem categoritzat de la manera següent:

Activitats extraescolars d'alta intensitat: Són aquells projectes on es fa una atenció integral amb els/les alumnes i les seves famílies, un pla de treball socioeducatiu a diferents nivells i on intervé Serveis Socials.

Estaríem parlant bàsicament dels Centres Oberts, on els alumnes hi participen moltes hores a la setmana.

Entitats/ Escoles	Casal dels Infants	Centre Obert Llefià	Fundació Salut Alta
Alexandre Galí	2	0	37
Antoni Botey	5	4	1
Baldiri Reixac	2	7	3
Feliu i Vegués	3	1	24
Itaca	3	0	0
Josep Carner	2	0	12
Margarida Xirgu	2	3	0
Pere de Tera	4	0	1
Rafael Alberti	39	0	1
Rafael Casanova	33	0	0
Barres i Ones	0	0	1
Enric Borràs	0	0	10
Júlia Minguell	0	0	0
SI Badalona	0	0	7
TOTAL	95	15	97

Activitats extraescolars i de lleure educatiu: Es tracta d'aquelles activitats on l'infant o jove assisteix puntualment, un o dos cops a la setmana, i que ajuden a la millora de l'èxit educatiu, tot i que la intervenció per part del professional és molt més limitada.

Separats per entitats i/o escoles, els 423 infants i joves que participen a les activitats de lleure educatiu de les entitats i escoles es divideixen en:

Entitats/escoles	F. Jaume Bofill LEXCIT	Casal dels Infants		Fundació Salut Alta		Fundació La Pedrera	La Rotllana		Casal Cívic Llefià	TOTAL PER ESCOLES
		Infants	Joves	AiJ	Joves		Infants	Joves		
Alexandre Galí		0		23		0			0	23
Antoni Botey	20	0		0		0	29		0	49
Baldiri Reixac		0		2		2	8		0	12
Feliu i Vegués		0		15		2	2		0	19
Itaca		2		0		4	0		0	6
Josep Carner	9	0		7		1	5		0	22
Margarida Xirgu		0		0		4	0		1	5
Pere de Tera	5	0		1		0	1		2	9
Rafael Alberti		21		0		9	0		0	30
Rafael Casanova		9		0		18	3		0	30
Barres i Ones		2	9	0	1	2		32	10	56
Enric Borràs		0	0	0	10	5		35	7	57
Júlia Minguell		4	8	0	0	18		32	17	79
SI Badalona		0	1	0	5	0		16	4	26
TOTAL	34	38	18	48	16	65	48	115	41	423

4.3. ALUMNES AMB SUPORT PSICOLÒGIC

Les situacions econòmiques porten a situacions socials i familiars molt límits. Dificultats per cobrir les necessitats bàsiques (habitatge, alimentació, roba...) provoquen estrès als diferents membres de les famílies i desequilibris en el sistema familiar en sí.

Les greus situacions socio-familiars que es viuen produeixen importants efectes sobre l'equilibri psicològic dels infants i els adolescents, fet que ha augmentat la necessitat del suport psicològic.

Només 138 dels 4.000 infants de 3 a 12 anys, és a dir, el 3,44% dels escolaritzats a les escoles públiques de la zona, han accedit a un recurs públic d'atenció psicològica (CSMIJ o CDIAP) per rebre aquest suport. Pel que fa als alumnes adolescents, només 120 dels 1.468 escolaritzats a l'ESO en els instituts públics de la zona (el 8,17 %) són atesos en aquest serveis.

Només el 3,44% d'alumnes de 3 a 12 anys han accedit a un recurs públic d'atenció psicològica, i 8,17% a ESO

En aquests moments, aquests recursos públics estan atenent a 258 infants i adolescents malgrat que, per la dimensió del recurs i l'elevada ràtio per professional, no poden garantir una periodicitat suficient (moltes vegades es contempla una visita cada 2 mesos). Aquesta situació de desbordament dels recursos implica dificultats per una coordinació fluida entre els terapeutes, les escoles i altres professionals (pediatres, infermeres, treballadors socials, educadors socials...) i altres recursos (centres oberts, casals, etc).

La millora en la quantitat i qualitat de l'atenció requeriria un augment del nombre de professionals d'aquests serveis.

A la zona hi ha entitats privades que treballen en l'àmbit social que estan oferint suport psicològic pels menors i les seves famílies, pels infants del propi servei i en situació greu. En aquest moment, uns 50 infants i adolescents són atesos per psicòlegs durant un màxim de 33 sessions. Aquestes sessions ajuden però no resolen la problemàtica general; a més, la coordinació entre aquestes entitats i la xarxa pública de Salut i Social és difícil degut a la sobresaturació dels serveis.

Per tal de millorar i rendibilitzar aquestes intervencions s'hauria de consensuar entre els diferents agents implicats tant les derivacions com els protocols d'intervenció.

Possiblement, la manera d'optimitzar els recursos seria pensar en altres tipus d'intervencions, per exemple treball en grups, teràpies familiars, tallers de competències socials, teatre social, etc., així com fer molta incidència amb el treball amb les famílies d'aquests infants i joves.

4.4. ALUMNES AMB SEGUIMENT DELS EAIA (EQUIPS D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA)

En aquest moment hi ha 64 famílies del barri amb seguiment conjunt d'EAIA i Serveis Socials. El servei està totalment saturat i la normativa actual també promociona que l'atenció es realitzi més en els serveis base. Tot i així, la llei no ha anat acompanyada d'augment de recursos. És per això que un cas atès per serveis d'EAIA té una xarxa de professionals al seu voltant que no té l'Atenció primària. En aquest canvi d'orientació s'ha perdut en atenció directa a l'usuari.

5. ALTRES VARIABLES QUE INTERVENEN

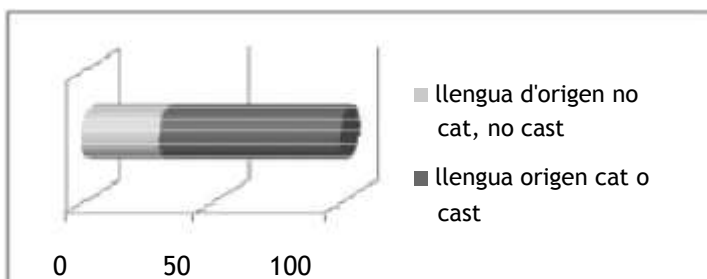
5.1. LLENGUA D'ORIGEN

El 30% dels alumnes del barri tenen una llengua d'origen diferent al català i castellà.

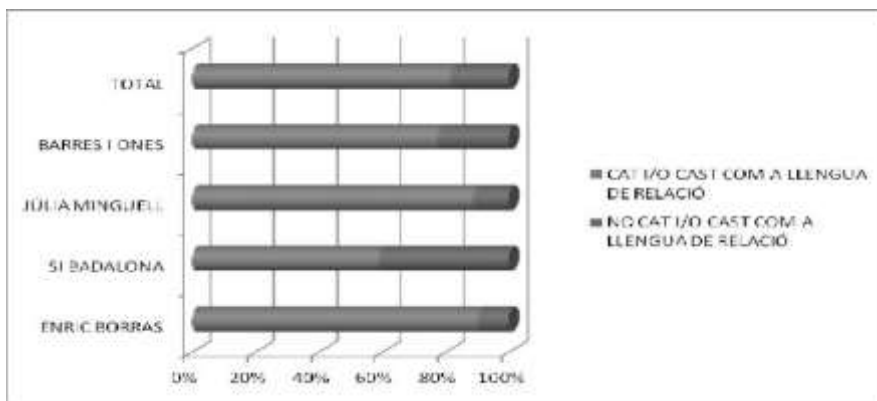
Les escoles de La Salut i Llefià concentren un gran nombre d'alumnes i de famílies amb dificultats per entendre el català i el castellà. Aquest fet implica, en ocasions, una dificultat per establir vincles amb les famílies, procedents d'altres contextos i cultures, i sovint problemes de comunicació entre mestres, alumnes i famílies. A aquesta realitat se li ha de sumar que recursos tipus aules d'acollida van disminuint any rere any, així com els equips de mediadors i traductors, que en l'actualitat són quasi inexistent.

Un dels aspectes a destacar en aquest moment és el nombre d'alumnes d'educació infantil que entren a l'escolaritat sense coneixement de cap de les dues llengües, tot i ser nascuts ja a Catalunya. Les seves relacions socials (família, veïns, televisió, etc) són en la seva llengua d'origen, diferent a la que es relacionen i estudien a l'escola. Aquest fet fa que estigui en la mateixa situació que un nen nouvingut quan entra a P3, encara que a efectes legals no ho és.

PRIMÀRIA

SECUNDÀRIA

5.2. PAGAMENTS DE LLIBRES, MATERIALS, SORTIDES, COLÒNIES

Donada la situació econòmica de les famílies, els pagaments de les diferents quotes o la compra de llibres ha arribat a un límit insostenible per a l'escola. Actualment no hi ha ajuts de llibres per a les famílies si no és alumnat amb necessitats especials.

Aquestes escoles acostumen a rebre del Departament d'Ensenyament uns diners depenent del nombre d'alumnes per compensar els dèficits, però que no cobreix tot el cost de materials i llibres. (Vegeu Annex 5)⁵

Les conseqüències de tot el que anem plantejant són:

- Augment dels nens que no fan pagaments de material i que afecta a l'empobriment de l'escola a nivell de recursos.
- La regeneració de llibres de text cada cop costa més i per tant estan en més mal estat.
- L'accés a sortides culturals es dificulta per molts dels nens, i cada cop es redueix més l'accés a altres recursos culturals.
- Els alumnes que poden pagar colònies són molts menys.
- Cap xarxa de casals d'estiu com s'estaven portant a terme anys anteriors que afavorien l'accés al lleure als infants i joves amb més necessitats.

A secundària, el 13,08% dels alumnes tenen dificultat per pagar els materials / llibres. En total representa 192 alumnes (en aquest aspecte destaca que 100 d'ells són del SI BADALONA, el que mostra un col·lectiu amb més dificultats econòmiques).

5.3. SITUACIONS D'ABSENTISME

A PRIMÀRIA:

Els infants que es troben en situació de pobresa falten més a l'escola i tenen un rendiment escolar inferior, fet que els predispesa al fracàs escolar.

Les situacions que es donen en aquest moment solen anar lligades a:

- Estadades llargues als països d'origen.
- Faltes d'assistència de poc temps a la setmana però de forma regular i constant.

⁵ Annex 5: [CÀRITAS. Informes d'entitats reconegudes en la lluita contra la pobresa i les desigualtats](#)

- Endarreriments a l'entrada matinal.

Creiem que caldria contemplar un plus en l'obligatorietat de portar els nens i nenes a l'escola que ens ajudi a reforçar l'assistència. En algunes cultures s'hauria de treballar la sensibilització. En aquest moment, hi ha pocs recursos que ajudin a l'escola i als tècnics a aconseguir millorar aquest handicap.

Tot i així les beques de menjador han fet millorar l'assistència escolar en alguna part de la població.

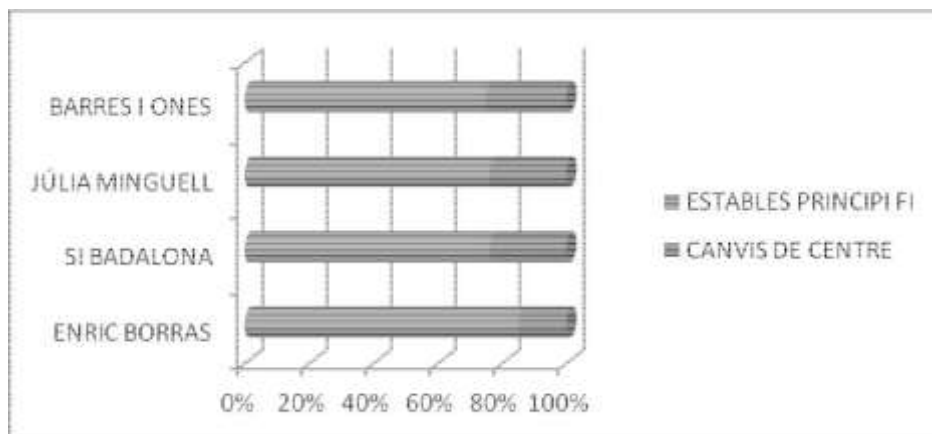
L'índex de mobilitat en aquestes escoles acostuma a ser alt, i això influeix negativament en els resultats de centre.

A SECUNDÀRIA:

L'índex d'absentisme és del 8,51%.

Recollim aquí també l'indicador de mobilitat a secundària. En general un 75% dels alumnes comencen i acaben al mateix institut la secundària, però hi ha un gruix important que per diferents causes no l'acaben:

- Abandonaments de l'escolaritat obligatòria
- Canvis de residència, de país. Tornades al país d'origen.
- Cultures que no són massa sensibles a l'escolarització.

6. CONCLUSIONS

El Grup de Treball de Necessitats Bàsiques del PEE de Badalona ha recollit i ha fet palesa la situació en què viuen els més de 5.000 alumnes escolaritzats en centres públics dels barris de Llefia i La Salut.

Les dades presentades en aquest informe demostren que **molts d'aquests alumnes creixen en una situació econòmica i social agreujada** que es correspon exactament a la descripció que en fan les entitats, els diferents agents socials i fins i tot l'administració a través del Síndic de Greuges. La situació es pot descriure, a grans trets, a partir dels elements següents:

DE LA PRECARIETAT A LA INSOSTENIBILITAT

Les dificultats per a accedir a un habitatge digne, a una feina estable i els problemes de salut mental no són situacions noves en el nostre entorn, però la crisi les ha tornat extremes.

PROBLEMES NOUS

Com la malnutrició o la dificultat per a accedir a aliments bàsics. Es reproduceix el cercle de la pobresa i l'exclusió, i es converteix en hereditari.

DRETS FONAMENTALS VULNERATS

Dret a l'habitatge, a la salut, a l'educació i al lleure.

A l'obvietat de les xifres cal sumar-hi els efectes que té l'homogeneïtat en la composició social dels centres: com que moltes famílies no paguen no es poden fer sortides, o es fan només les que es poden pagar, extraescolars i casals d'estiu han desaparegut en molts centres...

NORMALITZACIÓ DE LA PRECARIETAT

Que es manifesta en l'acceptació de situacions que fa un temps haurien disparat les alarmes, com per exemple que hi hagi famílies a Catalunya que subsisteixen únicament amb la renda mínima d'inserció (PIRMI) de 648,41 euros i que hagin perdut totes les prestacions.

CONSEQÜÈNCIES DE LA POBRESA A NIVELL INDIVIDUAL I SOCIAL

Un habitatge en males condicions o estar exposat a una nutrició desequilibrada i

precària durant la infància influeix sobre l'estat de salut de les persones, i de manera especial si s'allarguen en el temps. També influeix en el desenvolupament cognitiu i emocional d'infants i joves i per tant en uns pitjors resultats acadèmics.

Totes aquestes conseqüències tindran unes terribles repercussions a llarg termini per a la nostra societat.

7. PROPOSTES

Davant de tot això, les propostes que plantegem com a Grup de Treball de Necessitats Bàsiques són:

RECONeixEMENT DE LA REALITAT DEL BARRI I VOLUNTAT PER MILLORAR-LA

Els barris de Llefià i La Salut representen una part important de la realitat de la ciutat. Tot i que en general és un entorn de característiques normals, cal reconèixer també aquelles situacions de risc preocupant agreujada per la crisi econòmica, d'habitatge i social que ha afectat a les famílies especialment. En aquest moment no s'està donant prou resposta a aquesta situació perquè els serveis estan actualment saturats. Els números parlen d'un 20% d'infants i joves que tenen reconeguda una situació molt vulnerable causada per alguns o tots els indicadors recollits, però caldria afegir-ne molts d'altres que es detecten des dels centres educatius i que no es poden atendre o no es pot fer amb prou celeritat perquè el volum dels casos prioritzats i atesos ja col·lapsa els serveis. A vegades això fa també que situacions no tan greus i no ateses es vagin deteriorant fins a esdevenir igualment greus.

AUGMENTAR PROFESSIONALS I RECURSOS PER MILLORAR LA DETECCIÓ D'ALUMNES EN SITUACIONS DE RISC I GARANTIR TOT EL PROCÉS D'INTERVENCIÓ.

Per això són necessaris més professionals que puguin detectar i atendre els alumnes que mostren símptomes preocupants i les seves famílies. Els recursos de l'atenció en els serveis bàsics d'atenció social i educativa són essencials i han d'augmentar en un número important. Es necessiten molts més educadors en l'atenció dels Serveis Socials.

ASSEGURAR QUE TOTS ELS INFANTS I ADOLESCENTS TINGUIN COBERTES LES NECESSITATS BÀSIQUES ALIMENTÀRIES.

- Territorialitzar el Banc d'aliments.
- Assegurar beques per a tots els/les alumnes que ho necessitin.

MILLORAR LES CONDICIONS MÍNIMES DE SALUBRITAT I D'HABITABILITAT

Quan es detecta una situació d'habitatge sense les condicions mínimes per insalubritat i manca de recursos energètics o higiènics s'ha de poder realitzar una actuació immediata amb recursos suficients per atendre i assegurar que aquest nen o nena té un entorn adequat.

Caldria crear parc de lloguer social al districte per tal que tothom tingui accés a un habitatge digne.

AMPLIAR ELS RECURSOS DE SALUT MENTAL PER A INFANTS, ADOLESCENTS I FAMÍLIES

Es necessiten molts més recursos d'atenció psicològica que ens ajudin a detectar i atendre les necessitats d'aquest col·lectiu que està en situació de risc, ja que el seu entorn no l'afavoreix. Per això són necessaris més professionals que els atenguin. S'ha de poder fer una detecció, diagnòstic, coordinació amb tots els estaments que integren el cas i posteriorment tractament amb un mínim de qualitat. En aquest moment, centres com el CSMIJ estan atenent 800 nens i adolescents en situacions molt greus. També han minvat els recursos que es tenien en tots els estaments tant de l'Administració de la Generalitat com els altres: EAP, CSMIJ, CDIAP, EAIA i DGAIA.

Queda palès que no són proporcionals les necessitats del barri amb els recursos existents.

Cal potenciar els espais que facilitin projectes de prevenció en l'àmbit de la salut mental, oferint activitats comunitàries i grupals perquè infants i joves treballin aspectes relacionats amb les emocions.

OFERIR MÉS ESPAIS DE LLEURE EDUCATIU GRATUÏTS O A BAIX COST

La situació actual fa que els pares no puguin pagar el lleure dels nens i nenes com poden ser activitats després de l'escola, casals d'estiu....

Els recursos anteriors ara han desaparegut. El PEE havia tingut uns recursos que no es

tenen actualment. Alguns agents com fundacions, etc. atenen un conjunt important de nens en extraescolars que tenen com objectiu compensar. Caldrien molts més recursos dels que tenim en aquest moment, especialment en ajudes per a casals d'estiu, extraescolars, etc..

RECUPERAR ELS RECURSOS ESCOLARS D'ACOLLIMENT D'ALUMNES AMB ALTRES LLENGUES

Són molts els nens que tot i haver nascut aquí provenen d'altres cultures.

Això és resultat de les immigracions d'anys anteriors. Tots ells entren a l'educació infantil sense coneixement de cap de les dues llengües oficials del país. No hi ha una política de conscienciació, i els recursos per a les escoles en aquest sentit han disminuït ja que s'han agafat com a criteris el nombre d'alumnes nouvinguts a primària. Veritablement, l'esforç que està fent l'escola amb un conjunt important d'alumnes que desconeixen les dues llengües sobrepassa la seva capacitat.

Cal recuperar les Aules d'acollida, així com les figures dels mediadors i traductors per tal de facilitar la tasca a les escoles en relació als alumnes nouvinguts.

AUGMENTAR ELS RECURSOS DESTINATS A PAGAR LES DESPESES ESCOLARS

No hi ha cap ajut destinat a aquest aspecte. L'escola rep un ajut del Departament d'Ensenyament per compensar les situacions de risc, però aquest és limitat. Tot això influeix també en la reducció de l'accés a sortides culturals per a una part important d'alumnes. Ja no diguem altres activitats com colònies escolars.

Els professionals que treballem a primera línia veiem cada dia situacions que demanen una actuació. Actualment és molt difícil donar resposta a aquestes situacions amb els recursos disponibles, i en moltes ocasions només queda la contenció com a recurs.

No oblidem que les necessitats no cobertes dels infants i adolescents avui comportaran problemes greus que ens trobarem en un futur no gaire llunyà.

INFORME ELABORAT PER

Serveis Educatius de la Generalitat de Catalunya (inclou EAPs, LIC, CRP)
Departament d'Educació de l'Ajuntament de Badalona. Pla Educatiu d'Entorn.
Escoles i instituts públics del districte
SBAS del Districte
Pla Educatiu d'Entorn
Fundació Salut Alta
Casal dels Infants

AMB LA COL·LABORACIÓ DE

Centre Obert Llefià (Cooperativa ISOM)
Fundació Catalunya La Pedrera
Associació La Rotllana

Badalona, 2015